

Socialdepartementet
Dnr S2024/02100
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sl@regeringskansliet.se

Remissvar Bättre tillsammans – Förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över Socialdepartementets förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har LiU följande synpunkter på remissen:

Linköpings universitet ser positivt på att en ny nationell cancerstrategi tagits fram och uppskattar möjligheten att inkomma med ett remissvar. Linköpings universitet anser att det är viktigt att den nationella cancerstrategin får rätt status och tillförs tillräckliga resurser för strategins genomförande i alla delar.

Utifrån Linköpings universitets forsknings- och utbildningsuppdrag, har vi valt att fokusera vårt remissvar till de delar i utredning som berör dessa områden.

11 Forskning

Lärosätena har en central roll i forskning inklusive klinisk forskning och forskarutbildning av morgondagens kliniska forskare. Utan kontinuerlig forskning och utbildning kommer kvaliteten inom hälso- och sjukvård att urholkas. Detta lyfts inte tydligt i den nationella cancerstrategin.

Kompetensförsörjningen är en av de stora utmaningarna inom cancervård och forskning. I förslaget till en nationell cancerstrategi påtalas ett vikande antal kliniska studier inom cancer. Utredningen ger inga skarpa förslag för att öka antalet interventionsstudier utan hänvisar endast till andra utförda eller pågående utredningar. En anledning till att allt färre kliniska studier genomförs inom cancerområdet är brist på forskarutbildad klinisk personal. Ett ökat antal förenade

anställningar och förenade anställningar på annan nivå än professor/lektor skulle stärka svensk klinisk cancerforskning.

Enligt PM från det Nationella vårdkomitén, Socialstyrelsen Dnr 4.3-13549/2021-10, var det ett mycket lågt antal sökande per tjänst med förenad anställning (professor och lektor) 2018-2020. Detta avspeglar bristen på akademiskt utbildad personal inom vården då det är svårt att kombinera en akademisk och klinisk karriär för att meritera sig för en förenad anställning. Genom att tillskapa förenade anställningar på lägre nivå än professor/lektor och inom andra sjukvårdsprofessioner än läkare tillskapas större möjligheter för den akademiska meritering som sjukvården är i behov av.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en läraranställning vid en högskola ska vara förenad med en anställning vid en sjukvårdsenhet som är upplåten för medicinsk utbildning och forskning, Högskolelagen (1992:1434), 8 kap. Det saknas dock en översyn av hur lärosäten och regioner säkerställer en adekvat försörjning av dessa anställningar. Den snabba utvecklingen av precisionsmedicinsk diagnostik och behandling är särskilt framträdande inom cancer. Detta kräver en högre akademisk kompetens inom sjukvården för cancer än vad som föreligger idag.

Linköpings universitet är av uppfattningen att detta behöver belysas och kompletteras med skarpa förslag i den nationella cancerstrategin.

En annan orsak till en urholkad klinisk forskning och klinisk cancerforskning i Sverige är ett oklart ansvar för forskning inom regioner och kommuner. Idag anges det i hälso- och sjukvårdslagen 2017:30 kapitel 18, 2§ att "regioner och kommuner ska medverka till forskning. Det är endast ur sjukvårdens erfarenhet som behov av forskning och utveckling kan identifieras. Regionerna behöver därför ha ett större ansvar för klinisk forskning. En översyn av hälso- och sjukvårdslagen där förändring till att "regioner och kommuner ska ansvara för att klinisk forskning bedrivs i vården" skulle på ett avgörande sätt öka den kliniska cancerforskningen.

Linköpings universitet är av den uppfattningen att den nationella cancerstrategin bör föreslå att ett arbete som kan leda till en lagändring inom detta viktiga område initieras.

11.5.2 Harmoniserade beslut om tillgång till hälsodata

I Sverige finns ett antal juridiska hinder som försvårar klinisk cancerforskning.

I Sverige kräver vårt regelverk att, efter godkänt tillstånd från Etikprövningsmyndigheten för tillgång till journaldata, en ytterligare menprövning ska utföras av regionerna enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och tillämplig dataskyddsreglering. Denna process sker lokalt och ofta av en icke medicinskt utbildad jurist. Sverige är indelat i 21 regioner där det således utförs 21 juridiska bedömningar som ofta ger helt olika utfall.

En annan problematik för klinisk forskning är forskning med biobanksprover. Biobanksprover bör göras mer tillgängliga för forskning och det bör vara möjligt

att centralt samla in biobanker över regiongränser. Detta medger dock inte dagens regelverk.

Linköpings universitet är av uppfattningen att den nationella cancerstrategin bör belysa denna problematik och föreslå en översyn av de lagrum som reglerar klinisk forskning samt att en juridisk praxis utarbetas och implementeras skarp i alla regioner för en likvärdig tillgång till forskningsdata i Sverige.

I förslaget till ny nationell cancerstrategi påtalas vikten av nationella och internationella samarbeten/satsningar. Då det svenska regelverket skiljer sig åt jämfört med övriga Europa finns försvårande möjligheter för svenskt deltagande i internationella samarbeten.

Linköpings universitet är av uppfattningen att den nationella cancerstrategin bör föreslå åtgärder som kan leda till en harmonisering av lagar mot övriga Europa för att underlätta internationella samarbeten/satsningar.

Linköpings universitet vill påtala att illustrationen på sidan 459, figur 11.1 ”Modell för medicinsk forskning” bör strykas eller revideras då translationell forskning ingår i klinisk forskning. Translationell forskning förutsätter patientdata vilka inte kan genereras utan hälso- och sjukvårdens resurser. Translationell forskning uppfyller därför alla kriterier för klinisk forskning enligt den nationella definitionen.

Handläggningen av beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av dekanen Lena Jonasson efter föredragning av professor Charlotta Dabrosin.

Lena Jonasson

Charlotta Dabrosin

Sändlista:

Socialdepartementet

Fakultetsledningen

Dokument- och arkivenheten